

بسمه تعالی
مجلس شورای اسلامی
دوره اول - سال دوم
۱۳۶۰ - ۱۳۶۱

۱۵۴

شماره ترتیب چاپ ۲۲۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی ایران

در اجزای قانون اجازه تجدید نظر در قوانین و تشکیلات دیوان محاسبات مصوب
۵۹/۱۲/۲۶ مجلس شورای اسلامی دیوان محاسبات طرف مدت مقرریش نویسن قانون دیوان
مزهور را به کمیسیون محاسبات و بودجه مجلس تقدیم نمود و اینک پیش نویس مزبور پس از بررسی
کمیسیون محاسبات و بودجه مجلس بصورت طرح برای تصویب بمجلس شورای اسلامی تقدیم
میگردد و تقاضا دارد با اجازه اصل ۸۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب آنرا از طرف
کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه مجلس برای مدت ... سال تا بید فرمایند.

سیدهاشم حمیدی - گوهر الشریعه، دستغیب - صدر جاج سیدجوادی - محمد تقی بشارت -
محمد رضا عیاشی - اعظم طالبقانی - صادق خلخالی - دکتر شیرازیان - سید عباس
ابوترابی - محمد شجاعی - سید محمد خامنه‌ای - حسین روحانی - علی محمد بشارتی -
واعظی - ناطق نوری - سید ابوالفضل موسوی تبریزی

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

بسمه تعالی

طرح قانون دیوان محاسبات کشور

فصل اول - هدف

ماده ۱- هدف دیوان محاسبات کشور با توجه بم اصول مندرج در قانون اساسی جمهوری

اسلامی ایران عبارات است از اعمال کنترل و نظارت مستمر مالی بمنظور پاسداری از بیت المال از طریق .

الف - کنترل عملیات و فعالیت‌های مالی کلیه وزارتخانه‌ها ، موسسات ، شرکتهای دولتی و سایر دستگاههایی که بنحوی زانها از بودجه کل کشور استفاده میکنند .

ب - بررسی حدود اعمال سیاستهای مالی تعیین شده در بودجه مصوب .

ج - بررسی بمنظور اطمینان از وجود و کفایت روشهای مالی موثر و تعیین قابلیت بهر موری و کارائی دستگاهها در ارتباط با اهداف تعیین شده .

د - تهیه و تدوین گزارش حاوی نظرات در مورد دلایحه تفریح بودجه و ارائه آن بمجلس شورای اسلامی .

فصل دوم - وظایف و اختیارات

ماده ۲- حسابرسی پارسیدگی (بمستثنای دیوان محاسبات کشور) کلیه حسابهای درآمد و هزینه موسایر دریافتها و پرداختها و نیز صورت‌های مالی دستگاهها از نظر مطابقت با قوانین و مقررات مالی و سایر قوانین مربوط و ضوابط لازم الاجرا .

تبصره - منظور از دستگاهها در این قانون کلیه وزارتخانه‌ها ، سازمانها ، موسسات ، شرکتهای دولتی و سایر واحدها که بنحوی زانها از بودجه کل کشور استفاده میکنند و بطور کلی هر واحد اجرایی که برطبق اصل ۴۴ قانون اساسی مالکیت عمومی بر آن‌ها مترتب بشود میباشد . واحدهایی که مشمول مقررات عمومی در مورد آنها مستلزم ذکر نام است نیز مشمول این تعریف میباشد .

ماده ۳- بررسی وقوع عملیات در دستگاهها بمنظور اطمینان از حصول و ارسال صحیح و به موقع درآمد و بانجام هزینه و سایر دریافتها و پرداختها .

ماده ۴- رسیدگی موجودی حساب اموال و دارائیهای دستگاهها بمنظور اطمینان از حفظ و حراست و نظارت در نحوه نگهداری آنها .

ماده ۵- بررسی وجود و کفایت نیروی انسانی متخصص ، ابزار آلات ، تأسیسات ، اموال و فنون کاربردی در جهت رفع نیازهای دستگاههای مورد رسیدگی و همچنین اطمینان از برقراری

روشها و دستورالعملهای مناسب و کاربرود موثر آنها در جهت نیل به اهداف دستگاههای مورد رسیدگی .

ماده ۶- بررسی روشهای مالی مستقر در دستگاه مورد رسیدگی بمنظور اطمینان از

الف - متناسب بودن با فاعلیتهای دستگاه .

ب - قادر بودن آن به ارائه و انتقال صحیح و به موقع اطلاعات و ارقام و آمار به مدیران و

سایر مراجع .

ج - واجد شرایط بودن آن به چنان خصوصیات که پاسخگوی وضعیت دارائیهها از

نقطه نظر استفاده و بهره برداری صحیح از آنها باشد .

ماده ۷- اظهار نظر در مورد کارآمد بودن نهاد کنترل کننده داخلی در واحد مورد -

رسیدگی .

ماده ۸- بررسی نتایج حاصل از وجوه مصرف شده بمنظور تطبیق با اهداف پیش بینی -

شده توسط قانون گذار یا مراجع تصمیم گیرنده و ارزیابی توفیق نسبی در نیل به آنها .

ماده ۹- اعلام نتایج حاصل از حسابرسیها و رسیدگیهای انجام شده در مورد کمبودها ،

نواقص ، نارسائیهها یا نضعام پیشنهادها ، بدستگاههای اجرائی برای جلوگیری و رفع تنگناها .

ماده ۱۰- رسیدگی به حساب کسری یا بواجب و تخلفات مالی و هرگونه اختلاف حساب

مامورین ذیربط دولتی در اجرای قوانین و مقررات و اتخاذ تصمیم در مورد آنها .

ماده ۱۱- بررسی و اظهار نظر در مورد لوائح و طرحهای قانونی مانع و تصویب نامهها و

آئین نامههای مربوط به آن قوانین در صورت لزوم .

ماده ۱۲- تقدیم گزارش نتایج تحقیقات در مواقع ضرور به مجلس شورای اسلامی .

ماده ۱۳- تجزیه و تحلیل لایحه تفریغ بودجه رسانی از طرف نوه مجریه بر اساس نتایج

حاصل از بررسیها ، رسیدگیها و یا حسابرسیهای انجام شده و تهیه و ارائه گزارش حاوی نظرات

به مجلس شورای اسلامی .

فصل سوم - سازمان و تشکیلات

ماده ۱۴- دیوان محاسبات کشور مستقیماً زیر نظر مجلس شورای اسلامی میباشد و در امور

مالی و اداری استقلال داشته و اعتبار مورد نیاز آن بپیشنهاد دیوان مذکور پس از تأیید کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه مجلس شورای اسلامی جداگانه در لایحه بودجه کل کشور منظور میشود. تشخیص، انجام تعهد و تسجیل هزینه‌های آن با رعایت قوانین و مقررات از وظایف رئیس دیوان محاسبات و باکسانی است که از طرف وی مجاز باین امور بشوند.

ماده ۱۵- مقر دیوان محاسبات کشور در تهران است و در مراکز استانها نیز دارای تشکیلات استان خواهد بود.

ماده ۱۶- رئیس دیوان محاسبات کشور پس از افتتاح هر دوره قانونگذاری به پیشنهاد کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه مجلس شورای اسلامی و تصویب نمایندگان ملت انتخاب میشود.

ماده ۱۷- دیوان محاسبات کشور دارای ۴ هیات مستشاری و یک دادبیرا در تهران و ۴ هیات مستشاری و دادیار مقیم در ۴ منطقه کشور میباشد. هر هیات مرکب از سه مستشار است که یکی از آنها رئیس هیات خواهد بود.

تبعه - هر منطقه شامل چند استان و مقر هیات مستشاری در مرکز یکی از استانهای مربوط خواهد بود.

ماده ۱۸- دادبرای دیوان محاسبات کشور از یک دادستان و تعداد کافی دادیار و یک دفتر تشکیل میشود.

ماده ۱۹- دادستان دیوان محاسبات کشور پس از افتتاح هر دوره قانونگذاری به پیشنهاد کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه مجلس شورای اسلامی و تصویب نمایندگان ملت انتخاب میشود.

ماده ۲۰- سایر اعضای تشکیلات دیوان محاسبات کشور عبارتند از:

الف - دو معاون

ب - دو مشاور

ج - تعداد کافی حسابرس و ممیز حساب و کارشناس فنی

د - مستخدمین اداری

ماده ۲۱- انتخاب هیات‌های مستشاری از طریق زیرمعمل می‌آید.

رئیس دیوان محاسبات کشور طرف دوماه پس از دریافت حکم اسامی ۴۰ نفر از میان افراد

واجد شرایط در ماده ۲۲ را به کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه مجلس شورای اسلامی پیشنهاد خواهد نمود. کمیسیون از بین افراد مذکور ۲۴ نفر را به عنوان اعضای هیاتهای مستشاری و ۸ نفر را به عنوان عضوان نشین انتخاب و به رئیس دیوان محاسبات کشور معرفی خواهد کرد.

تبصره - رئیس و دادستان و اعضای هیاتهای مستشاری موجود در زمان تصویب این قانون تا خردورده مجلس و انتخاب و معرفی رئیس و دادستان و اعضای جدید به کار خود ادامه خواهند داد و رئیس دیوان محاسبات کشور ظرف ۲ ماه پس از تصویب سازمان تفصیلی برای تکمیل هیاتهای مستشاری موضوع ماده ۱۷ این قانون افراد واجد شرایط را به کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه مجلس معرفی خواهد نمود.

ماده ۲۲ - مستشاران دیوان محاسبات کشور پس از افتتاح هر دوره قانونگذاری از بیست و یک نفر نمایندگان امین و متدین و متخصص در امور دیوان محاسبات و یا افراد دیگر انتخاب میشوند.

ماده ۲۳ - رئیس و دادستان و اعضای هیاتهای مستشاری تا انتخاب و معرفی اعضای جدید در هر دوره قانونگذاری به کار خود ادامه خواهند داد و انتخاب مجدد آنها بلامانع است.

ماده ۲۴ - جلسات هیاتهای مستشاری با حضور سه نفر رسمیت خواهد داشت و آراء صادره با اکثریت معتبر است. در مواردی که عده آنها کمتر از سه نفر باشد به درخواست هیات از طرف رئیس دیوان محاسبات کشور کمبود از بین مستشاران سایر هیاتها انتخاب و در رسیدگی و اتخاذ تصمیم شرکت خواهند نمود.

ماده ۲۵ - اعضای جانشین موضوع ماده ۲۱ در موارد ذیل با انتخاب و از طرف رئیس دیوان محاسبات کشور به عضویت هیاتهای مستشاری در خواهند آمد.

- ۱- در موارد فوت یا استعفا یا بازنشستگی یکی از اعضای هیاتها
- ۲- در مواردیکه هر یک از مستشاران به علتی برای مدتی بیش از ۴ ماه منوائی از انجام وظیفه بازماند.

تبصره - اعضای جانشین قبل از اینکه به موجب این ماده به کار دعوت شوند وظایفی را که از طرف دستگاههای مربوط به آنها ارجاع میشود انجام خواهند داد.

ماده ۲۶ - دادستان دیوان محاسبات کشور در حدود قوانین و مقررات مانی در حفظ حقوق بیت المال اقدامی نماید و در انجام وظایف خود میتواند به هر یک از دستگاهها شخصا مراجعه و با این مأموریت را به یکی از دادپاران محول نماید.

ماده ۲۷- دیوان محاسبات کشور از لحاظ مقررات استخدامی تابع آئین نامه خاصی خواهد بود که از طرف دیوان مزبور تهیه و به تصویب کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه مجلس شورای اسلامی میرسد و تصویب آئین نامه فوق الذکر تابع قانون استخدام کشوری خواهد بود .

فصل چهارم - نحوه کار هیاتهای مستشاری

ماده ۲۸- مواردی که در هیاتهای مستشاری خورد رسیدگی قرار گرفته و حسب مورد مسوول یا مسوولین امر به موجب رای هیاتها به یکی از مجازاتهای اداری مقرر در قانون استخدام کشوری (ماده ۵۹) محکوم و یا پس از اظهار نظر به مراجع ذیصلاح معرفی میگردند ، بدون اینکه محدود بموارد زیر باشد عبارتند از .

الف - عدم ارائه صورتهای مالی ، حساب درآمد و هزینه ، دفاتر قانونی و صورتحساب کسری و یا اسناد و مدارک در موعد مقرر به دیوان محاسبات کشور .

ب - تمهید زائد بر اعتبار و یا عدم رعایت قوانین و مقررات مالی .

ج - عدم واريز بموقع درآمد و سایر منابع تامین اعتبار منظور در بودجه عمومی بته حساب مربوط و همچنین وجوهی که به عنوان سپرده یا وجوه اضماع و یا وظیفه و یا بناظر آنها دریافت میگردد .

د - عدم پرداخت بمتع تمهیدات دولت که موجب ضرر و زیان به بیت المال میگردد .

ه - گزارشهای مبنی بر سوء استفاده و غفلت و تسامح در حفظ اموال و اسناد و وجوه

دولتی و یا هر خرج نادرست که باعث اتلاف یا تضییع بیت المال بشود .

و - بیروندهای کسری ابواب جمعی مسوولین مربوط .

ز - ایجاد موانع و محظورات غیر قابل توجیه از ناحیه مسوولین ذیربط دستگامها

درقبال ممیزین و یا حسابرسها و سایر کارشناسان دیوان محاسبات کشور در جهت انجام

وظایف آنان .

ح - پرداخت و دریافتهایی که خلاف قوانین موجود به دستورگننی مقامات مسوول

صورت گیرد .

ط - اظهار نظر نسبت به گزارشات حسابرسی و یا رسیدگی .

ی - بازرسی حسابهای درآمد و هزینه و صورتهای مالی و دفاتر قانونی و همچنین اسناد درآمد و هزینه و مدارک مربوط که توسط ممیزین و حسابزنان و کارشناسان دیوان محاسبات کشور مورد رسیدگی و یا حسابرسی قرار میگیرد در هر موقع که لازم و ضروری تشخیص دهند .

تبصره - اقدامات مذکور مانع از تعقیب جزائی مأمور متخلف در صورتیکه مرتکب جرمی نیز شده باشد نخواهد بود .

ماده ۲۹ - در مورد تخلفاتی که ناشی از دستور رئیس جمهوری و نخست وزیر و وزراء بوده و اثر مالی داشته باشد گزارش لازم حسب مورد جهت استحضار و اخذ تصمیم به مجلس داده خواهد شد .

ماده ۳۰ - هرگاه دیوان محاسبات کشور ضمن رسیدگی به حساب به یکی از جرائم عمومی برخورد نماید مکلف است موضوع را از طریق دادستان دیوان محاسبات کشور برای تعقیب به مراجع قضائی اعلام نماید . این امر مانع از ادامه رسیدگی به حساب مزبور در دیوان محاسبات کشور نخواهد بود .

ماده ۳۱ - آراء دیوان محاسبات کشور را دادستان و یا نماینده او برای اجرا به دستگاههای مربوط ابلاغ و نسخهای از آن را به وزارت امور اقتصادی و دارائی ارسال و در اجرای آنها مراقبت مینماید . در صورتیکه آراء مزبور بلااجراء بماند دادستان دیوان محاسبات کشور موظف است مراتب را به مجلس شورای اسلامی اعلام نماید .

ماده ۳۲ - هیاتهای مستشاری اسناد و مدارکی را که مورد تقاضای دادستان دیوان محاسبات کشور باشد در اختیار مشارالیه میگذارد .

ماده ۳۳ - آراء هیاتهای مستشاری ظرف بیستروز از تاریخ ابلاغ از طرف محکوم - علیه یا دادستان قابل تجدید نظر است . مرجع تجدید نظر منحصراً به موارد اعتراض رسیدگی و مبادرت به صدور رای مینماید . رای صادره قطعی است .

تبصره - مرجع رسیدگی به تقاضای تجدید نظر هیاتی مرکب از نفرات مستشاران دیوان محاسبات کشور است که از طرف رئیس دیوان انتخاب میگردند . هر یک از اعضای هیات تجدید نظر که در پرونده مطروحه سابقه رای داشته باشند در رسیدگی تجدید نظر حق شرکت نخواهد داشت . انتخاب رئیس هیات تجدید نظر به عنده رئیس دیوان محاسبات

کشور خواهد بود .

ماده ۳۴- تقاضای اعاده دادرسی در موارد زیر قبول میشود .

الف - در صورتیکه در نوشتن ارقام یا در عملیات حسابداری اشتباهی شده باشد .

ب - در صورتیکه ضمن رسیدگی به سایر حسابها ثابت شود که اقلامی به حساب نیامده و یا مکرر به حساب آمده است .

ج - هرگاه پس از صدور رای اسنادی بدست آید که محرز شود اسناد مزبور در موقع رسیدگی موجود بوده لیکن بعللی در دسترس نبوده و مورد توجه هیات قرار نگرفته باشد .

د - هرگاه رای به استناد اسنادی صادر شده که معمول بودن اسناد مزبور در مراجع دادگستری به حکم قطعی ثابت شده باشد .

تبصره ۱- تقاضای اعاده دادرسی در همان هیاتی رسیدگی و مورد رای واقع میشود که رای قبلی را صادر نموده است و منحصر به قسمتهایی از حساب خواهد بود که مورد تقاضای اعاده دادرسی واقع شده است . تقاضای اعاده دادرسی موجب توقف اجرای رای نیست مگر پس از اخذ تأمین مقتضی .

تبصره ۲- هیات مربوط مکلف است ظرف یکماه نظر خود را مبنی بر قبول یا رد تقاضای اعاده دادرسی اعلام نماید .

ماده ۳۵- تاریخ تشکیل و دستور جلسه رسیدگی هیاتهای دیوان محاسبات کشور باید به دادستان یا نماینده او و مسوول یا مسوولین امر ابلاغ شود . حضور دادستان یا نماینده او در جلسات رسیدگی الزامی است لیکن عدم حضور مسوول یا مسوولین امر مانع رسیدگی و صدور رای نخواهد بود و هیات پس از استماع نظر دادستان یا نماینده او مبادرت به صدور رای خواهد نمود .

ماده ۳۶- هرگاه یکی از هیاتهای مستشاری ضمن رسیدگی متوجه شود مورد بکه قبلاً رسیدگی و نسبت به آن رای صادر گردیده است از موارد اعاده دادرسی است باید حسب مورد مراتب را کتبا به محکوم علیه یا دادستان اعلام کند .

ماده ۳۷- تصحیح و رفع ابهام آراء هیاتهای مستشاری با هیات صادرکننده رای میباشد .

ماده ۳۸- مطالبات دولت ناشی از آراء قطعی دیوان محاسبات کشور بر طبق مقررات

اجرائی مالیاتهای مستقیم قابل وصول خواهد بود .

ماده ۳۹- آراء صادر شده از دیوان محاسبات کشور مبنی بر جبران خسارت در مورد اشخاص مانع محکومیت آنان به مجازاتهای اداری یا تعقیب کیفری در محاکم عمومی نمی شود .

ماده ۴۰- در مورد کسر ابواب جمعی مسوولین مالی دادستان دیوان محاسبات کشور میتواند از هیات مربوط درخواست تامین خواسته را بنماید هیات در صورتیکه دلائل مستدل درخواست تامین خواسته را کافی بداند قرار مقتضی صادر مینماید قرار مزبور طبق مقررات اجرائی مالیاتهای مستقیم قابل اجرا میباشد .

ماده ۴۱- هیات عمومی دیوان محاسبات کشور با حضور حداقل نوزده نفر اعضای اصلی هیاتهای مستشاری با دعوت و به ریاست رئیس دیوان محاسبات کشور برای رسیدگی به موارد زیر تشکیل میشود .

الف - ایجاد هماهنگی در انجام وظایف هیاتهای مستشاری ؛

ب - اظهار نظر در خصوص لایحه تفریح بودجه و گزارش نهایی .

ج - اظهار نظر در آئین نامه ها و روشهای اجرائی مربوط به نحوه کار دیوان محاسبات کشور .

د - سایر مواردیکه رئیس دیوان محاسبات کشور تشکیل هیات عمومی را لازم بداند .

تبصره - تصمیمات هیات مذکور برای نوزده نفر از مستشاران حاضر در جلسه مستقر است تاریخ جلسات هیات عمومی و دستور جلسه به دادستان دیوان محاسبات کشور اعلام میشود . دادستان دیوان محاسبات کشور میتواند در مذاکرات هیات عمومی بدون داشتن حق رای شرکت نماید .

فصل پنجم - مقررات منفرجه

ماده ۴۲- تخلیفات اداری اعضای هیاتهای مستشاری طبق دستور رئیس وسیله دادستان دیوان محاسبات در هیاتی مرکب از سه نفر از روسای هیاتهای مستشاری مورد رسیدگی قرار میگیرد . مرجع تجدید نظر در این مورد هیات عمومی دیوان محاسبات کشور

است .

ماده ۴۳- تخلفات اداری رئیس یا دادستان دیوان محاسبات کشور بنا به دستور رئیس مجلس و نظارت کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه مجلس شورای اسلامی در هیات عمومی که بدون حضور رئیس یا دادستان تشکیل میگردد، براساس قوانین مربوط مورد رسیدگی و صدور رای قرار میگردد . مرجع تجدیدنظر در این مورد دیوان عالی کشور خواهد بود .

ماده ۴۴- دستگاهها مکلفند حسابهای درآمد و هزینه ، صورتهای مالی ، اسناد و مدارک مربوط را به نحوی که دیوان محاسبات کشور تعیین مینماید به دیوان مزبور تحویل نمایند . حسابرسی و رسیدگی آنها به تشخیص دیوان محاسبات کشور در ادارات دیوان یا محل خود آن دستگاهها انجام میگردد .

ماده ۴۵- تعیین نحوه محفظ و نگهداری و بایگانی صورت حسابهای مالی و اسناد و مدارک مربوط در دستگاهها به عهده دیوان محاسبات کشور است .

ماده ۴۶- دیوان محاسبات کشور علاوه بر موارد پیش بینی شده در این قانون مسائلی را که از طرف مجلس شورای اسلامی حسب مورد بمان ارجاع میشود رسیدگی و اظهار نظر مینماید .

ماده ۴۷- دیوان محاسبات کشور برای انجام وظایف خود میتواند در تمامی امور مالی کشور تحقیق و تفحص نماید و در تمامی موارد مستقیماً مکاتبه برقرار نماید و تمام مقامات جمهوری اسلامی ایران و قوای سه گانه و سازمانها و ادارات تابعه و کلیه اشخاص و سازمانهایی که بنحوی از آنها از بودجه کل کشور استفاده مینماید مکلف به پاسخگویی مستقیم میباشد حتی در مواردی که از قانون محاسبات عمومی مستثنی شده باشد .

ماده ۴۸- حسابهای تا آخر سال ۱۳۵۹ به تفکیک قبل و بعد از انقلاب به ترتیبی کسبه کمیونی مرکب از دیوان محاسبات کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی پیشنهاد و به تصویب کمیسیون دیوان محاسبات مجلس میرسد . رسیدگی و متعاقباً لایحه تفریح بودجه این حسابها از سوی وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و به مجلس شورای اسلامی ارائه خواهد شد .

ماده ۴۹- آئین نامه های اجرایی این قانون و همچنین سازمان تفصیلی دیوان

محاسبات کشور توسط دیوان مذکور تهیه و پس از تصویب کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه مجلس شورای اسلامی قابل اجرا خواهد بود .

ماده ۵- قانون دیوان محاسبات مصوب سال ۳۵۲؛ و بود اصلاحی آن بطور کلی و کلیه قوانین و مقررات خاص در مواردیکه با این قانون مغایرت از تاریخ اجرای این قانون ملغی است .

تبصره - تا زمانیکه آئین ناممهای اجرائی این قانون بتصویب نرسیده مقسرات آئین ناممهای مورد عمل تا حدیکه با مفاد این قانون مغایر نباشد قابل اجرا خواهد بود .

ماده ۶- اداره کلیه امور مالی و استخدامی و اداری دیوان محاسبات بارتیس دیوان است . مسولیت و اختیارات و امتیازات رئیس دیوان محاسبات در مورد دیوان مزبور مانند وزراء در وزارتخانههای مربوط میباشد .

تاریخ چاپ ۶۰/۵/۸